

KÜRESEL STRATEJİK ÖNGÖRÜ

Güney Kafkasya'nın Değişen Jeopolitiğinde Azerbaycan Dış Politikası

Ayça ERGUN

Güney Kafkasya'nın Değişen Jeopolitiğinde Azerbaycan Dış Politikası

Ayça Ergun, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, II. Karabağ Savaşı sonrasında Güney Kafkasya'nın yeniden şekillenen jeopolitik ortamında Azerbaycan dış politikasının ana hatlarının değerlendirilmesini sunmaktadır. Azerbaycan'ın yakın komşuları olan Türkiye, Ermenistan, Rusya, İran ve Orta Asya ülkeleri ile ilişkilerini dış politikasında nasıl konumlandığı incelenmektedir. Dış politika siyasalarındaki süreklilik ve değişim örüntüleri bölgesel işbirliği, güvenlik ve bağlantısallık eksenlerinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda, Azerbaycan'ın geleneksel denge politikasının yeni açılım alanları ile derinleşme süreci incelenerek dış politika aktörlüğünün yeniden tanımlanması sürecinin ilk aşamasının genel bir çerçevesi sunulmaktadır. Çalışmanın temel savı Azerbaycan'ın II. Karabağ Zaferi ile denge politikasını derinleştirip çok boyutlu ve çok seviyeli yaklaşımı benimsediği, bölgesindeki dış politika aktörlüğünü yeniden tanımladığı, yeni yönelimler ve/veya var olan tercihleri pekiştirerek çeşitlendirme sürecinde olduğudur.

Giriş

Bu çalışmanın amacı II. Karabağ Savaşı sonrasında Güney Kafkasya'nın yeniden şekillenen jeopolitik ortamında Azerbaycan dış politikasının ana hatlarının değerlendirilmesini sunmaktır. Bu değerlendirmede II. Karabağ Savaşı sonrasında dış politika siyasalarındaki süreklilik ve değişim örüntüleri bölgesel işbirliği, güvenlik ve bağlantısallık eksenlerinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda, toprak bütünlüğünün yeniden sağlanması sonrasında evrilen geleneksel denge politikasının yeni açılım alanları ile derinleşme süreci incelenerek Azerbaycan'ın dış politika aktörlüğünün yeniden tanımlanması sürecinin ilk aşaması incelenmektedir. Çalışmanın temel savı bağımsızlıktan bugüne, gerek yakın komşularıyla gerek Batı (ABD ve Avrupa) ile ilişkilerinde denge politikası yürüten Azerbaycan'ın II. Karabağ Zaferi ile bu politikayı

derinleştirip çok boyutlu ve çok seviyeli yaklaşımı benimsediği, bölgesindeki dış politika aktörlüğünü yeniden tanımladığı, yeni yönelimler belirlediği, var olan tercihlerini pekiştirerek çeşitlenme ve derinleşme sürecinde olduğudur. Azerbaycan bu yaklaşımı çok vektörlü dış politika ve yapıcı pragmatizm kavramlarını araçsallaştırarak ülkenin merkeziliğinin altını çizmekte, hatta belirleyicilik iddiasını ön plana koymakta; hem Güney Kafkasya'da hem de geniş Türk dünyasında konumunu ve rolünü yeniden tanımlamaktadır. Özellikle enerji, ulaşım ve bağlantısallık alanlarında bölgede güvenliğin sağlanması, barışın tesis edilmesi ve ekonomik kalkınmaya yönelik bölgesel işbirlikleri için bölge içi ve dışı aktörlerle çatışmadan kendi belirleyiciliğini güçlendirme çabasıdır.

Bu çalışma, kronolojik bir değerlendirmeden ziyade Azerbaycan dış politikasının güncel belirleyici özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Azerbaycan'ın yakın komşuları olan Türkiye, Ermenistan, Rusya, İran ve Orta Asya ülkeleri ile ilişkilerini dış politikasında nasıl konumlandığı ve bu konumlandırmada kendisi için tanımladığı rol ile bölgesel işbirliği açısından kendisine atfettiği yer incelenecektir. Sonuç kısmında ise 2026 yılı itibarıyla yürütülmekte olan dış politikanın açılım olanakları değerlendirilecektir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Güney Kafkasya bölgesindeki etnik çatışmalar ve savaşlar bölge ülkelerinin kırılgan ulus-devlet inşası süreçlerinde son derece belirleyici rol oynamışlardır. Devlet kuruculuğu ve kurumsallaşma, ulusal kimliğin yeniden tanımlanması ile yeni bir ekonomik düzen inşasında bağımsızlığın ve egemenliğin korunmasının en önemli öncelik olduğu göz önüne alındığında, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne karşı tehdit ve sınırların dokunulmazlığı ilkesinin ihlal edilmesi hem iç politikada hem de dış politikada güvenliği başat bir unsur haline getirdi. Bölgenin aynı zamanda Rusya, İran ve Türkiye için yeni güç alanı, ABD ve Avrupa için ise bir etki alanı haline gelmesi, bölge ülkelerinin dış politika tercihlerinde, işbirliği ve çatışma örüntülerinde dost ve düşman algılarının da şekillenmesini gerektirmiştir.

Azerbaycan'ın bağımsız ve egemen bir devlet olarak pekişmesinin önündeki en büyük engel şüphesiz Karabağ bölgesinin Ermenistan tarafından işgal edilmesi idi. II. Karabağ Savaşı'ndan sonra toprak bütünlüğünü yeniden sağlayan Azerbaycan, dış politika önceliklerini ve tercihlerini yeniden tanımlama sürecindedir. Bu yeniden tanımlamada bölgesel işbirliği olanakları çeşitlendirilmekte, gerek Güney Kafkasya'da gerekse Türk dünyasında konumu ve rolü yeniden belirlenmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, uzun süre uygulamada olan denge politikasının (Habibbeyli 2017; Valiyev ve Mamishova 2019; Hüseyinov 2022; Ergun 2023b; Aslanlı 2024) güncellenerek ve güçlendirilerek yeniden tasarlanmakta olduğu görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Azerbaycan'ın dış politika aktörlüğünün içerik, nitelik ve değişim boyutlarını incelemek gereklidir. Bu aktörlükte merkezilik, pragmatizm, çeşitlendirme ve çok boyutluluk belirleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Haydar Aliyev Batı (ABD ve AB), İran, Rusya ve Türkiye ile dengeli ilişkiler geliştirmeyi öngören “Denge Politikası” izlemiş; bu politika yakın döneme kadar İlham Aliyev yönetimince de devam ettirilmiştir. Bunun uygulamaya yansımaları dış politikada pragmatizm olmuştur. Denge politikasında esas, bölge ülkeleri ile ilişkilerde temkinli bir yaklaşım izlenerek doğrudan çatışma ve rahatsızlık yaratabilecek unsurları gündeme taşımayarak barışçı politikaların izlenmesi olmuştur (Ergun 2022; Valiyev 2020; Huseyinov 2022). Toprak bütünlüğünün sağlanmasına yönelik çaba ve girişimler her iki dönemin esas önceliği olarak karşımıza çıkmaktadır. İlham Aliyev sadece Haydar Aliyev’in mirasını devam ettirmekle kalmayıp aynı zamanda pekiştirmiştir. (Valiyev ve Mamishova 2019; Chiragov 2004). Azerbaycan petrol ve doğal gaz kaynaklarını kullanarak iktisadi büyüme ve gelişmeyi sağlayan enerji ve ulaşım ağlarının merkezileşmesini sağlamıştır.

İkinci Karabağ Savaşı ve Azerbaycan Dış Politikası

Azerbaycan II. Karabağ Savaşı’na kadar dış politika önceliklerini ağırlıklı olarak işgalin sona erdirilmesi, toprak bütünlüğünün sağlanması ve korunması ile güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak şekillendirmiştir. Zaferle birlikte ise hem dış politika siyasalarını oluştururken ikili ve çok taraflı ilişkilerin yeniden tanımlandığı hem de işbirliğine ilişkin parametrelerin değişmekte olduğu görülmektedir. 2026 yılı itibarıyla Azerbaycan kendisini bölgesinde merkezi bir aktör olarak konumlandırmakta, gerek kurucu gerekse de kolaylaştırıcı rol ve konumunun altını çizmektedir. Bu süreçte pragmatik yaklaşım ulusal çıkarların öncelenmesinin yanı sıra kural koyucu ve girişimci bir nitelik kazanmaktadır. Bununla birlikte, geleneksel denge politikasının devamı olarak nitelendirilebilecek doğrudan çatışma yaratmaktan da kaçınılmaktadır. Diğer bir deyişle, geleneksel denge politikasının ötesine geçilerek Azerbaycan’ın konumunu ve rolünü yeniden tanımladığı ve bu tanımlamaya ilişkin söylemlerin geliştirildiği görülmektedir. Bu süreçte güvenlik ve tehdit algısı güncellenmekte, Azerbaycan’ın merkeziliğini ön plana çıkaran yeni bir aktörlük inşa edilerek Rusya, İran, Türkiye-Batı düzleminde yürütülen denge politikası “çok boyutlu, stratejik ortaklıkları öne çıkartan, farklı kimliklerine atıfta bulunan, ulusal çıkarlarını önceleyen, iddialı ve pragmatik bir yaklaşıma evrilmiştir” (Ergun ve Aydın 2025).

Azerbaycan dış politika aktörlüğünü dönüştürürken yeni hedefler belirlemektedir. Bölgesel güvenliğin sağlanması ve işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi için farklı boyutlarda ve seviyelerde ortaklık ve ilişki geliştirme girişimlerinde bulunmaktadır. Bu süreçte de proaktif bir yaklaşımla dış politikasında çok boyutluluk prensibi uygulanmaktadır. Bu çerçevede, Güney Kafkasya ve Orta Asya’yı kapsayan Türk dünyası dış politikasında merkezi bölgeler olarak belirlenirken, özellikle enerji ve ulaşım ağlarında ve bağlantısallıkla oluşturduğu anahtar ülke konumu Batı ile olan ilişkilerinde de araçsallaştırılmaktadır. II. Karabağ Savaşı ile elde edilen zafer sonrasında ortaya çıkan değişim sürecinin yakın komşuları olan Türkiye, Ermenistan, İran ve Rusya ile ikili ilişkiler açısından ve Güney Kafkasya ile Türk dünyasındaki konumunu güçlendirme niyeti ve çabalarına istinaden incelenmesi gereklidir.

10 Kasım 2020’de Azerbaycan ve Ermenistan arasında imzalanan ateşkes anlaşması sadece barış antlaşmasına giden süreci kolaylaştırıcı bir etki yaratmakla kalmamış, aynı zamanda Azerbaycan’ın dış politikasının en önemli öncelik alanı olan savaş durumunu ortadan kaldırmıştır. Savaşta olma endişesini bertaraf eden Azerbaycan’ın zaferle kazandığı üstünlüğü normalleşme sürecinde belirleyici olmasını sağlamıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hikmet Hacıyev’in “Azerbaycan için savaş bitmiştir” (Modern Az 2025) ifadesi barış ortamında şekillenecek bir dış politika açılımının göstergesi olarak kabul edilebilir. Her ne kadar ulusal hafızalarda varlığını sürdürecektir potansiyel tehdit algısının aşılması uzun dönemli olaksa da (Ergun 2023b) siyasal ilişkilerin barış durumu ve kalıcılığına istinaden şekillenecek olması bölgedeki işbirliği olanakları için ümit vadecici niteliktedir. Barışın tesis edilmesinin koşullarını (toprak bütünlüğünü sağlamış olmak, Karabağ Ermenilerine özel bir statü tanınmaması ve barış antlaşması için Ermenistan anayasasında değişiklik talebi) güç üstünlüğünü elinde bulunduran Azerbaycan’ın belirlemekte olduğu göz önüne alındığında, Azerbaycan’ın bölgedeki konumunu pekiştirme iddiasında olduğu açıktır. Bu bağlamda, enerji, taşımacılık ve ulaşım ağlarındaki bağlantısallıktaki konumu belirleyici rol oynamaktadır. Türkiye, Rusya, İran ve Ermenistan ile olan ilişkilerinin de ulusal çıkarları önceleyerek yeniden gözden geçirilmekte olduğu görülmektedir. Esasen Türkiye’nin tartışmasız dostluğu ve stratejik ortaklığı (Ergun ve Aydın 2025) ile Rusya ve İran’ın potansiyel tehdit algıları (Valiyev ve Mamishova 2019) değişmemekle birlikte, bu yeniden konumlandırmada Azerbaycan merkezli tercihler ön plana alınmaktadır.

15 Haziran 2021’de Cumhurbaşkanları Recep Tayyip Erdoğan ile İlham Aliyev tarafından Şuşa’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Müttefiklik İlişkileri Hakkında Şuşa Beyannamesi’nde iki ülke “müttefik” olarak tanımlanmaktadır. Beyannamenin en dikkat çekici maddesi Türkiye ile Azerbaycan’ın, “tarafardan birinin bağımsızlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne, uluslararası düzeyde tanınmış sınırlarının dokunulmazlığına veya güvenliğine yönelik tehdit ya da saldırı” durumunda ortak hareket etme kararlılığının vurgulanmış olmasıdır. 22 Şubat 2022’de Rusya ile imzalanan “Müttefiklik Hakkında Beyanname” her iki tarafın ilişkilerini “bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü ve sınırların dokunulmazlığı ilkesine karşılıklı saygı ve tehdit ve güç kullanmama ilkesine karşılıklı saygı” esasında belirleyeceklerini ifade etmektedir (Aliyev 2022). Böylelikle Azerbaycan en yakın dost ülke ile en yakın ancak potansiyel tehdit olan bölge gücü ile güvenlik ittifakı kurarak ülke güvenliğini güvence altına almıştır. Her iki belge Azerbaycan’ın bölgedeki konumunu güçlendirirken denge politikasını devam ettirmekte olduğunu göstermekle birlikte, güvenliğini rasyonel, pragmatik ve eşit bir zeminde tanımlamakta olduğunu da altını çizmektedir. Gerek çoklu vektörlü (*multi-vectoral*) dış politika söyleminin gerekse de pragmatizmin yeniden tanımlanan aktörlüğün ana temalar olduğunu düşünüldüğünde, önceki denge politikasının idare etme sürecinin ötesine gitme niyeti görülmektedir. Bu husus da artırılmış manevra kabiliyeti, ortaklıkları derinleştirme ve çeşitlendirme, işbirliğinde konumunu güçlendirme, özellikle Güney Kafkasya-Orta Asya-Türkiye ve Batı bağlantısallığında merkezi

konumunu vurgulama şeklinde tezahür etmektedir (Ergun ve Aydın 2025). Türk Devletleri Teşkilatı'na (TDT) atfedilen önemin artması, Türk dünyası içinde birlik sağlanması çabalarının güçlendirilmesi, Azerbaycan'ın beş Orta Asya ülkesini içeren diyalog platformuna (C5) katılması, Kazakistan ve Özbekistan'la imzalanan müttefiklik anlaşmaları, Çin ile imzalanan Stratejik İşbirliğinin Kuvvetlendirilmesi Hakkında Bildiri ve ABD ile imzalanan Stratejik İşbirliği Şartı bu çabaya örnek olarak gösterilebilir.

Çoklu vektörlü dış politika “global güçlerle çeşitlendirilmiş ilişkiler” kurulması isteğine ve gerekliliğine; “ulusal çıkarların temsiliyeti için”... “ulusal egemenliğin korunarak yatırım çekilmesi ve güvenliğin sağlanması” saikine dayanmaktadır (Hajizade 2025; Air Center 2025a). Pragmatizm “kısa dönemli jeopolitik değişimlerin karşısında ulusal egemenliğini ve uzun dönemli ulusal çıkarları” önceleyerek “Azerbaycan'ın uluslararası konumunu” güçlendirip “bölgesel ve global süreçlere etki etme kapasitesini” genişletmeyi amaçlamaktadır (Air Center 2025b). Diğer bir deyişle, özellikle egemenlik ve güvenlikten ödün vermeyerek Azerbaycan'ın kendine güvenen, iddialı pozisyonu, ulus ve devlet kuruculuk süreçlerini pekiştirici niteliktedir.

Azerbaycan'ın Yakın Komşuları ile İlişkileri

Azerbaycan'ın yakın komşularına ilişkin algıları dış politika tercihlerini belirlemektedir. Ermenistan, Türkiye, İran ve Rusya'ya ilişkin yakınlık ve uzaklık durumunu büyük ölçüde tarihsel geçmiş, kimlik ve aidiyetler, değişen bölgesel stratejik çıkarlar ile işbirliğine yönelik tercih ve öncelikler şekillendirmektedir. Bu bağlamda tarihin belirleyiciliği, kimliklerin etkisi, güvenlik ve tehdit algıları ile jeopolitik bağlam göz önünde bulundurulmalıdır (Ergun 2023a).

Tarihsel geçmiş, siyasal sistem ve bir arada yaşamanın getirdiği tecrübe Azerbaycan'ın Rusya ile ilişkilerinde tehdide karşı denge ve temkinliliğin bir arada tutulmasında etkili olmuştur. Rusya'nın bölgedeki etki ve nüfuzunu genişletme ve güçlendirme arzusu, bunun daima farkında olan Azerbaycan için bir tehdit algısı oluşturmuştur. Yürütülen denge siyaseti ile Rusya'nın güvenlik sarsıcı etkisi bertaraf edilmese de sınırlandırılabilmiştir. II. Karabağ Savaşı esnasında Rusya'nın tarafsız tutumu ile 10 Kasım 2020'deki ateşkes anlaşmasındaki arabuluculuğu Rusya'dan kaynaklanan olası tehdit algılarını azaltmasa da idare edilebilir kılmıştır. Rus barış gücü tercih edilmese de dönemin koşulları gereği kabul edilebilir görülmüştür. Güney Kafkasya'daki güç rekabetinde İran coğrafi olarak yakın ancak mesafeli durulması gereken ve potansiyel tehdit oluşturan bir komşu olarak algılanmaktadır. Karabağ'ın işgali süresince Ermenistan'a verdiği destek tarihsel çatışma ve düşman algılarını güçlendiren bir unsurdur. Bölgedeki nüfuz alanı olarak en belirleyici ülkelerden biri olan Türkiye ile ilişkiler özel, istisnai ve ayrıcalıklı olarak nitelendirilebilir (Ergun 2020: 52). Etnik, kültürel, dini ve dilsel özellikler ikili ilişkilerin fikişsel ve duygusal temellerini oluştururken, Türkiye'nin Azerbaycan'a Karabağ Savaşı sürecince desteği ayrıcalıklı konumun kurucu temelini oluşturmaktadır. İkili ilişkilerin her boyutunda birbirini öncelikleyen karşılıklı oydaşma ve yoğun işbirliği bu konumu güçlendirmiştir.

Azerbaycan-Türkiye İlişkileri

Azerbaycan-Türkiye ilişkileri tarihsel ve toplumsal ortaklıkları temel alarak gelişen, güçlenen ve çeşitlenerek stratejik ortaklığa evrilen bir yapıdadır. Sadece siyasal seçkinlerin karşılıklı tercih ve öncelikleri değil aynı zamanda her iki ülke kamuoyunun onay ve desteği ile de beslenmektedir (Ergun 2020). Türkiye'nin Karabağ'ın işgalinin sonlandırılmasındaki desteği ve Ermenistan'la diplomatik ilişkiler kurmayı Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün sağlanması ön koşuluna bağlaması şüphesiz Azerbaycan için ayrıcalıklı konumunu güçlendirmiştir. Bölgedeki enerji ve taşımacılık projeleri ile gelişen karşılıklı bağımlılık, ekonomik çıkarlar, stratejik öncelikler ve güvenlik algılarının örtüşmesi iki ülke arasındaki ortaklıkların güçlenmesini sağlamıştır.

Duygusal bir zeminde tanımlanan “bir millet iki devlet” söyleminin araçsallaştırılması maddi çıkarların ortaklaşa temsilini sağlayarak iki ülke arasında stratejik müttefiklik oluşmasına katkıda bulunmuştur. 2021 yılında imzalanan Müttefiklik Hakkında Şuşa Deklarasyonu derinleşen müttefikliğin örneğini teşkil etmektedir. Deklarasyon siyasal, ekonomik, savunma, kültür, eğitim ve sağlık alanlarında potansiyel ve fırsatların birleştirilmesi ve örtüştürülmesinin önemini vurgulamaktadır (Ergun 2023b). Her iki ülkenin bağımsızlığına, egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik tehdit ve saldırı olması durumunda ortak eylemde bulunulması, savunma işbirliklerinin istisnai boyutunu göz önüne sermektedir (Ergun ve Aydın 2025).

Azerbaycan'ın ulusal çıkarları önceleyen yapıcı pragmatizm ve çoklu vektör siyaseti, Türkiye ilişkilerinde de değişimin süregelmekte olduğunu göstermektedir. Azerbaycan, yeni dış politika aktörlüğünün tesisi sürecinde Türkiye'nin başat ayrıcalığını göz ardı ya da inkar etmeden açılımlarda bulunmaktadır. Bu açılımlara Güney Kafkasya bölgesinde liderlik iddiası, TDT ile kurumsallaşma çabasında olan Türk Dünyası Birliği'nde kolaylaştırıcılık, C5 bünyesine dahil olması, İsrail'le olan ilişkileri, TRİPP ve kendisini orta güç olarak tanımlamaya başlaması örnek gösterilebilir. Her ne kadar tüm bu girişimler Türkiye'ye rağmen değil, Türkiye'nin bilgisi dahilinde ve eşgüdüm çerçevesinde ilerlemekte olsa da Azerbaycan'ın kendi aktörlüğünü güçlendirme girişimleri olarak nitelendirilmelidir. Bu nitelendirmede “eşit ve bağımsız paydaşlığın” altı çizilmekle birlikte (Ergun ve Aydın 2025) “ulusal çıkarlar esasında şekillenen pragmatizm” ön plana alınmaktadır. Çok vektörlü yaklaşım “Türkiye'yi de ilgilendiren ve/ya Türkiye ile işbirliği halinde yürütülen politikalarda dahi gerekli görüldüğünde...Türkiye'den bağımsız ya da ayrı hareket etmenin ‘olağan’ karşılanması” da beraberinde getirmektedir (Ergun ve Aydın 2025). Yine de Azerbaycan'ın bölgesel işbirliği ve sorunlara ilişkin çözümlerin belirlenmesinde son tercihinin Türkiye ile ve/veya Türkiye'den yana yaptığını söylemek mümkündür. TDT'nin bölgesel bir aktör olarak güçlendirilmesi çabaları, Suriye'de yeni yönetimin desteklenmesi ile Filistin'de iki devletli çözüm ilkesinin desteklenmesi buna örnek olarak gösterilebilir (Veliyev 2026a; 2026b).

İki ülkenin sadece bölgede güvenlik kaygıları değil, aynı zamanda ekonomik çıkarları da örtüşmektedir. 1990'ların başından beri iki ülkenin enerji ve taşımacılık sektöründeki işbirliği hem ekonomik faydanın karşılıklı olarak artırılmasına sebep olmuştur hem de bağlantısallıktaki konum ve önemlerini güçlendirmiştir.

Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinin içerik ve niteliğini belirleyen Ermenistan ile ilişkiler iki normalleşme sürecini birbirlerine bağlı kılmaktadır. Ermenistan ile diplomatik ilişkilerin kurulması ve ikili ilişkilerin normalleşmesi Türk dış politikasının önceliklerinden biridir. Ermenistan ile normalleşmeye yönelik 2009 yılında imzalanan ancak yürürlüğe girmeyen Zürih Protokolleri'nden sonra, II. Karabağ zaferini takip eden dönemde başlayan ikinci normalleşme sürecinin Azerbaycan'ın onayıyla sürdürülmekte olduğu ifade edilmelidir. Azerbaycan-Ermenistan normalleşmesi ile Ermenistan-Türkiye normalleşmesi birbirinden ayrı süreçler olmakla birlikte birbirlerinden bağımsız süreçler değildir. Azerbaycan'ın Ermenistan'la barış antlaşmasının imzalanmasına yönelik önkoşullarının yerine getirilmesi Ermenistan-Türkiye normalleşmesinde belirleyiciliğini korumaktadır. Diğer bir deyişle, Türkiye Azerbaycan'a rağmen ya da Azerbaycan'ın ön kabulü olmadan sınır kapılarını açma eğiliminde değildir. Azerbaycan ise kendi güvenlik endişeleri giderilmeden onay verme niyeti göstermemektedir. Bu öncelikle stratejik ortaklığın ve iki ülke ilişkilerinin istisnai özelliğinin doğal bir yansıması olarak görülebilir. Aynı zamanda Azerbaycan'ın yeni aktörlüğünün tesisinde belirleyici konumunun altını çizmekte olduğunun da göstergesi olarak kabul edilebilir.

Türkiye içinse Ermenistan'la ilişkilerin normalleştirilmesi için Azerbaycan'ın tam onayının gereği gönüllü bir kabul ediş olarak nitelendirilmelidir. Sonuç olarak "bir millet iki devlet" söylemi sürdürülebilirliği ve geçerliliği uzun dönemli bir söylemdir. Karşılıklı güven bunun temelini teşkil ederken stratejik ortaklık ve karşılıklı ekonomik bağımlılık ve ortak güvenlik çıkarları bu temeli güçlendirici niteliğe sahip olmaya devam etmektedir.

Azerbaycan-Rusya İlişkileri

Azerbaycan-Rusya ilişkilerinde tarihsel belirleyicilik, birlikte yaşama tecrübesi ve ulusal hafızanın etkisi yadsınamaz. Bağımsızlık döneminde bunların yanı sıra Rusya'nın bölgesindeki nüfuz ve kontrol alanını güçlendirerek sürdürme isteği gerek Karabağ'ın işgali gerekse de sonrasında Ermenistan'a desteği Azerbaycan'ın tehdit algısını güçlendiren ve güvenlik endişesini artıran unsurlar olmuştur. Geleneksel denge politikası güvenliğin korunması için doğrudan Rusya ile karşı karşıya gelmeden ve hatta rahatsız etmeden potansiyel çatışma alanlarının bertaraf edilmesini hedeflemiştir (Valiyev 2011). II. Karabağ Savaşı'nda Rusya'nın nötr ve sonrasında arabulucu pozisyonu Azerbaycan-Rusya ilişkilerinde de değişime sebep olmuştur. Bu değişimde Rusya'nın bölgedeki hegemonik belirleyiciliğini sürdürme ve etki alanını muhafaza etme isteğinin sonucu olarak ateşkesten sonra Rus barış gücünün beş yıl süreyle Karabağ'da konuşlanmasına onay verilmiştir. Bu onay Rusya'yı doğrudan

karşısına almama ve savaş sırasındaki tarafsızlığını takdir etmekten ziyade, olması gerekenin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir. Her ne kadar Rus barış gücünün beş yıl süreyle konuşlanması Azerbaycan'ın tercih etmediği bir durum olsa da Azerbaycan hükümeti "kötünün iyisini" kabul ederek temkinli bir yaklaşım izlemiştir (Ergun 2023). Bununla birlikte, Rusya'nın Azerbaycan topraklarından öngörülen süreden önce çıkarılması Azerbaycan dış politikasının başarısı olarak nitelendirilebilir.

Azerbaycan bağımsızlık tarihinde Rusya yanlısı bir ülke olmamakla birlikte, denge politikasının gereği olarak kendisini Rusya'ya karşı da konumlandırmamıştır. Rusya'ya yönelik tarihsel ve güncel tehdit algısı varlığını korumakta, buna rağmen temkinli bir işbirliği içinde olmaktan da kaçınmamaktadır. Rus barış gücünün öngörülenden erken olarak 2024'te Azerbaycan topraklarından ayrılması en azından Gürcistan ve Ukrayna örneklerinde olduğu gibi egemenliğe tehdidin bir ölçüde bertaraf edilmesinin sağlanması olarak görülebilir. Zira Rusya bölge ülkeleri için varoluşsal güvenlik tehdidi oluşturma konumunu ve potansiyelini kaybetmiş değildir. Şubat 2022'de Rusya ile imzalanan müttefiklik anlaşması hem Rusya ile yapıcı ilişkilerin güvence altına alınmasını sağlamış hem de güvenlik endişelerini nispeten azaltmıştır. Şuşa Beyannamesi'nden farklı olarak, bildiri Azerbaycan Parlamentosu tarafından henüz onaylanmamıştır. Bunda Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yarattığı güvensizlik ortamının etkisi olduğu söylenebilir.

İlham Aliyev'in Rusya-Ukrayna Savaşı'nda tarafsız olması ancak Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne saygı duyulması gerekliliğinin altını çizmesi ve Ukrayna'ya insani yardım sağlaması, güvenlik söz konusu olduğunda ulusal çıkarların ön plana çıkarılmasının bir göstergesidir. Böylelikle Azerbaycan "temkinli bir sessiz diplomasi yürüterek Rusya'nın II. Karabağ Savaşı sırasındaki ve sonrasındaki tarafsızlığını güvence altına almıştır" (Valiyev and Namazova 2024: 1-2). Rusya'yı rahatsız etmeden Ukrayna'ya verilen destek (Huseyinov 2022: 91) yeniden kalibre edilerek derinleştirilmiş denge politikasının bir sonucudur. Aynı zamanda toprak bütünlüğünü sağlamış olmaktan kaynaklı kendine güvenle Rusya'nın tehdit oluşturma potansiyelinin dengelenmesinin de bir örneğidir. Diğer bir deyişle, Rusya'nın savaş sonrası ortamda Azerbaycan'ın üstünlüğünü tehdit etme imkânı sınırlandırılmaktadır. Bu süreçte Azerbaycan'ın Rusya ile ilişkilerinde temkinli mesafe dahilinde işbirliğini tercih ettiği görülmektedir. Zira 26 Aralık 2024'te Azerbaycan'a ait bir sivil uçağın Grozni'de düşürülmesiyle 38 kişinin hayatını kaybettiği ve 29 kişinin yaralandığı olay (Abay ve Rehimov 2024), Rusya'dan gelen tehdit algısının devam edecek olmasına da bir örnek teşkil etmektedir. Bizatihi Rusya-Ukrayna Savaşı ile Rusya'nın Abhazya ile Güney Osetya'yı işgalinin devam etmesi, bölgedeki güvenlik tehditlerinin en azından yakın dönemde devam edecek olmasının göstergesi olduğu göz önüne alındığında, Azerbaycan Rusya tehdidini imkânları dahilinde sınırlandırma, bu sınırlandırmada da temkinliliği muhafaza ederek işbirliği olanaklarını çeşitlendirme niyet ve çabasıdır.

Bağımsızlık döneminde Azerbaycan'ın İran'la ikili ilişkilerinde diğer komşu ülkelerle olduğu gibi tarihsel geçmiş, ulusal hafıza, toplumsal ve kültürel ortaklıkların yanı sıra çatışma örüntüleri de belirleyicidir. Rus ve Pers imparatorlukları döneminde Gülistan (1813) ve Türkmençay Antlaşmaları (1828) ile Azerbaycan topraklarının bölünmesi sonucunda İran nüfusunun önemli bir kısmını Türkler oluşturmaktadır. Ancak iki devlet arasındaki kültürel, dini ve dilsel ortaklıkların iki ülke arasındaki ilişkilere olumlu yansıdığından söz etmek mümkün değildir.

Geleneksel denge politikası çerçevesinde Haydar Aliyev, İran'la ikili ilişkilerde yakın olmayan ancak doğrudan çatışma da içermeyen bir yaklaşım izlemiştir. İran, Azerbaycan Türklerinin hak ve özgürlüklerini dış politika gündemine almayıp İran'ın iç siyaseti kapsamında değerlendirerek komşu ülkelerle denge politikasını tesis etmiştir. Bu politika, yakın zamana kadar İlham Aliyev tarafından da sürdürülmüştür. İran'la ilişkilerde devam ettirilen temkinli denge politikasında İran'ın Ermenistan'ı destekleyici tutumu ile din yayma politikaları etkili olmuştur (Aslanlı ve Memmedov 2016; Aslanlı 2026). Her iki devlet başkanının din-devlet ilişkilerinde, ulusal kimliğin oluşturulmasında ve toplumsal alanda seküler politikaları (Ergun ve Çitak 2020) din alanında olası İran etkisini tedricen sınırlandırmaya, sonra da ortadan kaldırmaya yöneliktir.

II. Karabağ Savaşı'ndan sonra İlham Aliyev'in İran Azerbaycanlılarının dilsel ve kültürel haklarının korunmasına ilişkin açık desteği (Səmərqənddə Türk Dövlətləri, 2022) ve onları büyük Azerbaycan toplumunun ayrılmaz bir parçası olarak görerek hak ve özgürlüklerinin korunmasının altını çizmesi bölgedeki güvenli konumunun bir göstergesi olarak nitelendirilmelidir (Anadolu Ajansı 2022). Aliyev "dil, kültür ve geleneklerinin korunması için desteğin devam edeceğini" ve "tarihi toprakları ile bağlarının muhafaza edileceğini" de ifade etmiştir (TRT Avaz 2022). Geleneksel denge politikasının aksine, İran'daki Azerbaycanlıların haklarının temsil edilmemesinden duyulan memnuniyetsizlik ve soydaşlara destek açıkça dile getirilmiştir. Bununla beraber, Azerbaycan'ın İsrail'le olan güvenlik ve enerji alanındaki yakın stratejik işbirliği, Amerika-İsrail ve İran Savaşı'nı uluslararası hukuka aykırı olarak değerlendirmesi ve hava sahasını askeri uçaklara kapatması (Sadık 2026), İran'a insani yardım göndermesi (Hürriyet 2026), İran'la olan ilişkilerini pragmatik bir yaklaşımla bağlam gereği şekillendirdiğini göstermektedir. Zira Zengezur Koridoru'nun açılması ile merkezi konumunu güçlendirecek olan Azerbaycan, İran'ın memnuniyetsizliğini giderme yönünde hareket etmektedir. İran'la olan ilişkilerinin güvenlik ve ulusal çıkarın belirlediği bağlamlarda çeşitlendirildiği, bütüncül bir yaklaşım benimsemediği görülmektedir. Alternatifleri çeşitlendirme çerçevesinde, Zengezur Koridoru'nun açılması tercih edilse de Azerbaycan'ı Nahçıvan'a İran üzerinden karayolu ile bağlayacak olan Araz Koridoru'nun açılması üzerine yapılan görüşmeler iki ülke arasındaki ilişkileri iyileştirici niteliktedir. Yine de İlham Aliyev İran'la dostluk ve işbirliği fikrini göz ardı etmese de özel olarak bir niyet ve istek göstermemektedir. Sonuç

olarak Azerbaycan İran'la olan ilişkilerinde İran'ı tercih edilen bir ortaktan ziyade mesafe korunarak dikkate alınması gereken bir komşu olarak değerlendirmektedir.

Azerbaycan Dış Politikasında Türk Dünyası Aidiyeti ve Türk Devletleri Teşkilatının Yeri

Türk Konseyi'nin Türk Devletleri Teşkilatı'na evrilmesi bölgesel işbirliğinin kurumsallaşmasında yeni bir aşamaya geçme amacının bir göstergesidir. Azerbaycan-Orta Asya ve Türkiye arasındaki işbirliğinin yoğunlaştırılması ve derinleştirilmesi yönündeki çabalar Azerbaycan'ın dış politika gündeminde önemli bir yer oluşturmaya başlamıştır. İlham Aliyev 2024'teki konuşmasında TDT'nin ülkesi için ana uluslararası örgüt, Türk dünyasının ise Azerbaycan'ın ailesi olduğunu ifade etmiş, Türk dünyasının global ölçekte merkezi bir güce evrilmesi için birlikte hareket edilmesi gerekliliğini vurgulayarak, bunun esas öncelik olduğunu belirtmiştir (Aliyev 2024).

Bu gündem, özellikle II. Karabağ zaferinden sonra Türk kimliğinin ve kardeşlik söyleminin sıklıkla ifade edilmesiyle de beslenmektedir. Türk Dünyası'nda birlik fikrinin teşvik ve tebliğ edilmesinde Azerbaycan kendisini merkezi ve kolaylaştırıcı bir ülke olarak tanımlamaktadır. Bu noktada kendisini sadece kimlik boyutuyla konumlandırmakla kalmayıp Orta Asya ülkeleriyle ortak tarihsel geçmişine atıfta bulunarak, AB, ABD ve hatta Türkiye'nin bölge ülkeleriyle ilişkilerinde kolaylaştırıcı bir rol oynayabileceğini vurgulamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, dış politika aktörlüğünü, bölgesel konumunu ve etkisini Güney Kafkasya ile sınırlandırmayıp Orta Asya'ya doğru genişletme çabasında olduğunu da söylemek mümkündür. Güney Kafkasya'da pekiştirdiği konumunu, doğal kaynaklarını, ekonomik performansını ve bağlantısallıktaki rolünü, Avrasya bölgesinde de bölgesel işbirliğinin taşıyıcısı olma iddiasıyla birleştirmektedir.

Azerbaycan-Ermenistan İlişkileri

II. Karabağ Zaferi, Azerbaycan dış politikasında dönüştürücü bir etki yarattı. Bu etki işgalin sona ermesi ve toprak bütünlüğünün sağlanması ile ulus-devlet sürecinin pekişmesinin yanı sıra güvenlik endişesi ve tehdit algılarının yeniden şekillenmesi ile sonuçlandı. Aynı zamanda Güney Kafkasya'da tüm iç ve dış paydaşların yarar sağlayabileceği, aynı zamanda barış ve istikrarı tesis edecek ve sürdürülebilir kılacak bölgesel işbirliği olanaklarının çeşitlendirilebileceği bir ortama zemin hazırladı. Bu bağlamda zafer Azerbaycan dış politikasının iddialı bir şekilde yeniden tanımlanarak ülkenin belirleyici ve hatta koşul koyucu konuma evrilmesiyle sonuçlandı.

Savaş sonunda 10 Kasım 2020'de Azerbaycan ve Ermenistan arasında Rusya aracılığıyla sağlanan ateşkes, nihai barış antlaşmasının imzalanması için gerekli koşulları yarattı. Sürecin savaş ve olası barışın tarafları olarak iki ülke arasında yürütülmekte olması uygulanabilirliği ve etkinliği açısından olumlu değerlendirilmelidir. Karabağ savaşı sürecinde uluslararası arabuluculuk

mekanizmalarının etkisizliği göz önüne alındığında, barışın sürdürülebilirliği açısından da anlamlıdır. Aynı zamanda sürecin dinamiğini ve hızını Azerbaycan'ın talep ve tercihlerinin belirlediğinin de altı çizilmelidir. Azerbaycan Ermenistan'la ilişkilerin normalleşmesi sürecinin herhangi bir arabulucu olmadan ikili düzeyde yürütülmesini tercih etmektedir. Karabağ bölgesinin işgal altında bulunması, ülkenin dış politikasının tek bir konu etrafında şekillenmesine yol açtığı gibi varoluşsal tehdit algısını ve derin bir güvensizlik duygusunu da beslemiştir. İşgalin sona ermesi ise pragmatizmi önceleyen ve zaferle elde edilen konumu araçsallaştıran bir dış politika dönüşümünün gereğini ortaya koymuştur. Tarihsel hafızadaki düşman ve tehdit algısı muhafaza edilmekle birlikte, dış politika söylemine yansıtılmamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Azerbaycan hem rahatlamış hem de yönlendirme ve belirleme kabiliyetini güçlendirmiştir. Barış antlaşmasının imzalanması için Ermenistan anayasasındaki değişiklik talebi bu güçlendirmenin en yakın örneğidir.

Devlet başkanları ve dışişleri bakanları düzeyinde sürdürülen görüşmeler, toplumlar arası diyalogu ve önyargıları giderme amacıyla desteklenmektedir. İki ülke sivil toplum/düşünce kuruluşları temsilcileri arasında başlayan devlet kontrollü diyalog görüşmeleri toplumlar arası normalleşmenin ilk adımları olarak değerlendirilmelidir.

İki ülke arasındaki normalleşme Azerbaycan'ın bölgesinde bağlantısallığını ve işbirliği olanaklarını artırıcı ve konumunu güçlendirici niteliktedir. Barışın korunması ve güvenliğin artırılması, tüm paydaşların karşılıklı bağımlılıklarının sağlanması ve faydaların stratejik öncelikler doğrultusunda korunmasına zemin teşkil edecektir.

Azerbaycan Dış Politikasına Bölgesel Sahiplenme ve Orta Güç Söylemlerinin Eklemlenmesi

Azerbaycan ikili ilişkilerindeki kalibrasyonun yanı sıra yeni hedefler ve aktörlük iddialarını dış politika söylemine eklemlenmektedir. Bölgesel sahiplenme ve orta güç olma iddiası bu kapsamda değerlendirilebilir. Esasen bölgesel sahiplenme Türk dış politikasının yakın bölgelerine ilişkin olarak geliştirdiği bir söylemdir. “Bölgesel sorunlara doğrudan paydaşlar olarak bölge ülkelerinin tercih ve çıkarlarını önceleyen ortak çözümler geliştirme” olarak nitelendirilebilecek bölgesel sahiplenme (Ergun ve Aydın 2026) Azerbaycan dış politikasında da yerini bulmuştur. Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Dış Politika Bölümünün başkanı Hikmet Hacıyev Azerbaycan'ın bölgesel sahiplenmenin güçlü destekçisi olduğunu ifade ederken aynı zamanda bölgesel sorumluluk prensibinin de savunucusu olduğunu altını çizmektedir (Zeynalova 2026). Hacıyev'e göre bölgesel sahiplenme “bölgesel aidiyet” demektir; “bölgesel sorunlar kendileri gibi düşünen ortaklarla çözülmeli” ve çözümler “ithal veya empoze edilmemelidir” (Zeynalova 2026). Bu “yerel strateji” aynı zamanda Avrasya bölgesinde istikrarın bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Gahraman 2026: 5).

Bölgesel sahiplenme söylemini güçlendirici konumlandırma ise orta güce dönüşme iddiasıdır. İlham Aliyev Şuşa Global Medya Forumu'nda orta güç olmayı “ülkenin potansiyelinin tanınması, büyük güçlerin ne düşündükleri ve yaptıklarından bağımsız

olarak ulusal çıkarlarını koruma becerisine sahip olması ve birisi zarar vermek istediğinde bütün potansiyeliyle karşı çıkması” olarak nitelendirmekte (Azertac 13 Temmuz 2026) ve bu konumu dış politikada ulusal çıkarların ve egemenliğin korunması önceliğiyle ilişkilendirmektedir. Azerbaycan’ın orta güç olduğunu iddia eden analizler (Jafarova 2020; Sultan 2026; Öztarsu ve İbrahimov 2026), orta güç tanımlamasında “toprak bütünlüğü, nüfus, ekonomik ve askeri kapasiteden” ziyade uluslararası angajmanlar, çok taraflı kurumlara katılım, çatışma çözümlerine dahil olma ve jeostratejik konum ile diplomatik etki mekanizmaları çerçevesinde bir değerlendirme sunmaktadırlar (Zahidov 2026). Bu kapsamda Azerbaycan’ın orta güç olma iddiası bölgesel bağlantısallık ve enerji diplomasisi ekseninde değerlendirilmektedir (Zahidov 2026; Öztarsu ve İbrahimov 2026). Burada altı çizilmesi gereken husus Azerbaycan’ın bir orta güç olup olmadığının belirlenmesinden ziyade dış politika aktörlüğünü yeniden tanımlama sürecindeki iddialı konumunu ortaya koymasıdır. Başat güvenlik tehdidini bertaraf etmiş olmak bu konumlandırmada belirleyici niteliktedir ve yeni hedeflerle bir ajanda oluşturmakta olduğunun da göstergesi olarak kabul edilebilir.

Sonuç

II. Karabağ Savaşı’ndan sonra Azerbaycan’ın dış politika önceliklerini yeniden gözden geçirerek çok boyutlu evrimleşme ve değişme sürecinde olduğu görülmektedir. Bu süreçte bölgesel sahiplenme ve orta güç olma iddiasının da dış politika söylemine girdiği görülmektedir. Azerbaycan en başat güvenlik tehdidi olan işgalin sona erdirilmesi ile bölgesel ve uluslararası siyasette yeni amaç ve açılım alanları belirleyerek dış politika aktörlüğünü yeniden konumlandırma sürecindedir. Bu konumlandırma ikili ilişkilerde bir kalibrasyondan ziyade ülkenin merkeziliğini öne süren, kimlik, tarihsel geçmiş ve coğrafi konumu araçsallaştıran, aktörlük iddiasını bağlantısallık, orta koridor ve hatta orta güç tanımlarıyla besleyen söylem ve siyasa yapım süreci ile desteklenmektedir. Aynı zamanda Azerbaycan bölgede çeşitlendirilmiş rol açılımları ile kendisini iddia sahibi bir ülke olarak sunmaktadır.

Yeniden kurgulanan “milli dış politika” ulusal çıkarları ve özellikle egemenliği pekiştiren, dış tehditleri bertaraf eden ve/veya sınırlandıran, bu sınırlamada da kural koyucu konumu güçlendiren bir siyasettir. Bu siyaset aynı zamanda pragmatik yaklaşımla ortaklık ve işbirliğini farklı seviyelerde çeşitlendiren güncellenmiş yeni bir denge siyasetidir. Bu çerçevede Azerbaycan’ın Güney Kafkasya’daki potansiyel liderliği vurgulanmakta, Avrasya coğrafyasındaki tarihsel tecrübesinden dolayı kolaylaştırıcı olma potansiyelinin altı çizilmekte; enerji ve ulaşırmada kilit konumu ön plana alınmakta; Asya ve Avrupa arasında köprü ve anahtar ülke rolü oynama imkânı vurgulanmaktadır. Yeni dış politikanın sürdürülebilirliği bölgesel ve uluslararası ortamın belirleyiciliği ile de şekillenecektir. Azerbaycan ile Ermenistan arasında imzalanması beklenen barış antlaşması, önümüzdeki dönemde gerek ikili ilişkiler gerekse bölgesel işbirliği olanakları açısından belirleyici olacaktır. Tebliğ edilen rol ve konumun orta ve uzun dönemli uygulanabilirliği ve geçerliliği gelecek değerlendirmelerin konusu olacaktır.

Kaynakça

- Abay, E. G. ve R. Rehimov. 2024. "Putin, Azerbaycan uçağının düşürüldüğü 'trajik olayın Rus hava sahasında yaşanması nedeniyle' Aliyev'den özür diledi". *Anadolu Ajansı*, 28 December, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/putin-azerbaycan-ucagin-dusuruldugu-trajik-olayin-rus-hava-sahasinda-yasanmasi-nedeniyle-aliyevden-ozur-diledi/3436648>.
- Air Center. 2025a. "Azerbaijan's multi-vector foreign policy as a key pillar of sovereignty, stability and strategic development". 13 May, <https://aircenter.az/en/single/azerbajians-multi-vector-foreign-policy-as-a-key-pillar-of-sovereignty-stability-and-strategic-development-1767>.
- Air Center. 2025b. *Bulletin Highlights of the Foreign Policy of the Republic of Azerbaijan*. December, <https://aircenter.az/uploads/TPYaZLmncr7E.pdf>.
- Aliyev, I. 2022. Declaration on Allied Interaction between the Republic of Azerbaijan and the Russian Federation, 22 February 2022, <https://president.az/en/articles/view/55498>.
- Aliyev, I. 2024. "Speech by İlham Aliyev at the inauguration ceremony", 14 February, <https://president.az/en/articles/view/64527>.
- Aslanlı, A. ve A. Memmedov. 2016. "Neo-Realizm Kuramı Çerçevesinde Azerbaycan-İran İlişkilerinin Analizi". *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5 (6): 1520-1532.
- Aslanlı, A. 2024. "Foreign Policy of Heydar Aliyev". In: M. H. Yavuz, M. M. Gunter ve S. Abilov (eds.), *Heydar Aliyev and the Foundations of Modern Azerbaijan*. Cham, Palgrave Macmillan.
- Aslanlı, A. 2026. "ABD/İsrail-İran Savaşı ve Azerbaycan", *Global Panorama*, 31 March, <https://www.202globalpanorama.org/2026/03/abd-israil-iran-savasi-ve-azerbaycan-araz-aslanli/>.
- Azertac. 2026. "4th Shusha Global Media Forum concludes". 14 July, https://azertag.az/en/xeber/4th_shusha_global_media_forum_concludes-4319065.
- Chiragov, F. 2004. "Azerbaijan's Foreign policy: Navigating Regional Security in a Fragmented World", *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, 25: 148-157.
- Ergun, A. 2007. "Türkiye-Azerbaycan İlişkileri". In: M. Aydın (ed.), *Türkiye'nin Avrasya Macerası*. Ankara, Nobel: 241-267.
- Ergun, A. 2020. "Special, Exceptional and Privileged Azerbaijani Turkish Relations". *Baku Dialogues*. 4 (2): 52-64.
- Ergun, A. 2022. "Citizenship, Nation-Building and National Identity in Azerbaijan: Between The Legacy of the Past and Spirit of Independence", *Nationalities Papers*, 50 (4): 813-830.
- Ergun, A. 2023a. "Unpacking One Nation Two States". *Baku Dialogues* 6 (3): 56-67.

Ergun, A. 2023b. "Turkey and the South Caucasus: The Role of Memory in Shaping Turkey's Relations with the Regional States". In: B. Özkeçeci-Taner, S. A. Açıkmeşe (eds.), *100 Years of Turkish Foreign Policy: Regional and Theoretical Reflections (1993-2023)*. Switzerland, Palgrave Macmillan: 163-183.

Ergun, A. ve A. Valiyev. 2024. "EU's Actorness in the South Caucasus: Uneasy Alliance of Normative Power with Conflict Resolution and Peace-building". *Ankara Review of European Studies* 23: 175-198.

Ergun, A. ve M. Aydın. 2025. Azerbaijan's Foreign Policy in Transition. Global Academy Policy Brief No 7, 25 November, <https://www.globacademy.org/wp-content/uploads/2025/11/SBS-Policy-Brief-7-25.11.2025.pdf>.

Ergun, A. ve M. Aydın. 2026. *Türk dış politikasında bölgesel sahiplenme yaklaşımının imkan ve kısıtları*. Global Academy, Küresel Stratejik Öngörü No. 9, Nisan, https://www.globacademy.org/wp-content/uploads/2026/04/9-ERGUN_AYDIN_15-NISAN.pdf.

Ergun, A. ve Z. Çitak 2020. "Secularism and National Identity in Azerbaijan". *Journal of Church and State* 62 (3): 464-483.

Gahraman, A. 2026. *Sovereign corridors: Asserting regional ownership in the South Caucasus*. Institute for Development and Diplomacy, Analytical Policy Brief, 24 June, https://idd.az/media/2026/06/24/idd_policy_paper_aytan_gahramanova.pdf?v=1.1.

Habibbeyli, A. 2017. "Reconsidering Azerbaijan's Foreign Policy on the 25th Anniversary of Restored Independence". *Perceptions* 22 (1): 29-48.

Hajizade, S. 2025. "Azerbaijan's Multi-vector foreign policy as a key pillar of sovereignty, stability and strategic development", <https://aircenter.az/en/single/azerbajians-multi-vector-foreign-policy-as-a-key-pillar-of-sovereignty-stability-and-strategic-development-1767>.

Hürriyet. 2026. "Aliyev talimat verdi: Azerbaycan'dan İran'a yola çıktı". 10 March, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/aliyev-talimat-verdi-azerbaycandan-irana-yola-cikti-tonlarca-insani-yardim-malzemesi-tasindi-43125290>.

Huseyinov, V. 2022. "The Russia-Ukraine War: Perspective of Azerbaijan". *Caucasus Strategic Perspective* 2 (1): 87-100.

Huseyinov, R. et al. 2025. *Azerbaijani Foreign Policy in 2025 Key Highlights*, <https://top-center.org/en/analytics/3786/from-pragmatism-to-polarization-azerbaijan-russia-tensions-and-the-south-caucasus-reset>.

Jafarova E. (2020). "Is Azerbaijan a Middle Power?" [https://cspjournal.az/uploads/files/CSP%20Middle%20Power/\(2\)%20Esmira%20Jafarova_S24.pdf](https://cspjournal.az/uploads/files/CSP%20Middle%20Power/(2)%20Esmira%20Jafarova_S24.pdf).

Modern Az. 2025. "The war is over for Azerbaijan!"-Hikmet Hajiyev a message to Armenian society sent". 24 November. <https://modern.az/en/olke/546533/the-war-is-over-for-azerbaijan-hikmet-hajiyev-a-message-to-armenian-society-sent/>.

Oztarsu, M. F. ve Ibrahimov, R. (2026). No longer small? Azerbaijan's pursuit of middle power status. *Third World Quarterly*, 47(5), 977–997. <https://doi.org/10.1080/01436597.2025.2582694>.

Sadık, R. 2026. "Azerbaycan ABD-İsrail İran Savaşına Nasıl Bakıyor". *Fikir Turu*, 9 March, <https://fikirturu.com/jeo-politika/azerbaycan-abd-israil-iran-savasina/>.

Səmərqənddə Türk Dövlətləri Təşkilatının IX Zirvə Görüşü keçirilib (2022), 11 Kasım, <https://president.az/az/articles/view/57816>.

Zahidov Sultan (June 2026) "Azerbaijan as a middle power", <https://aircenter.az/uploads/RAbyx1UmnrZ0.pdf>.

TRT Avaz. 2022. "Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Türk Devletleri Teşkilatı 9'uncu Zirvesi'nde konuştu". 11 November, <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/turkistandan/azerbaycan-cumhur-baskani-aliev-turk-devletleri-teskilati-9uncu-zirvesinde-ko/636df80201a30a0740130bb3>.

Valiyev, A. 2011. "Neither Friend nor Foe: Perceptions of Russia in Azerbaijan". *PONARS Eurasia*, Policy Memo No. 147, May, <https://www.ponarseurasia.org/neither-friend-nor-foe-perceptions-of-russia-in-azerbaijan/>.

Valiyev, A. ve F. Nazamova. 2024. *The war in Ukraine and changing perceptions of Russia in Azerbaijan*. PONARS Eurasia, Policy Memo No. 898, May, https://www.ponarseurasia.org/wp-content/uploads/2024/04/F_PEPM_Valiyev_Nazamova_May2024.pdf.

Valiyev, A. ve N. Mamishova. 2019. "Azerbaijan's foreign policy towards Russia since independence: compromise achieved". *Southeast European and Black Sea Studies* 19 (2): 269-291.

Valiyev, C. 2020. *Türkiye-Azerbaycan Stratejik Ortaklığı*. Ötüken, Ankara.

Veliyev, C. (2026a) "Türkiye-Azerbaycan İlişkileri: Koordinasyonun stratejik boyutu", Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiye-azerbaycan-iliskileri-koordinasyonun-stratejik-boyutu/3947853>.

Veliyev, C. (2026b) "Azerbaycan-Filistin ilişkilerinin dünü ve bugünü", Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/azerbaycan-filistin-iliskilerinin-dunu-ve-bugunu/4001163>.

Yalçinkaya, H. and E. M. Dumankaya. 2025. "Türkiye's military cooperation network through bilateral relations: the transition from military support recipient to provider". *Southeast European and Black Sea Studies*, 25 (1): 53-74.

Zeynalova Laman (17 Nisan 2026). "Azerbaijan supports concept of regional ownership - Presidential Aide"(<https://www.trend.az/azerbaijan/4175884.html>).

Ayça ERGUN

Ayça Ergun, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Öğretim Üyesidir. Temel araştırma alanları Kafkasya'da siyasal dönüşüm, ulus-devlet kuruculuğu, siyasal seçkinler, sivil toplum, dış politika, uluslararasılaşma, Türkiye-Azerbaycan ilişkileri, Türkiye'nin Kafkasya politikası ve Karadeniz bölgeselleşmesi olan Ergun'un çalışmaları Europe-Asia Studies, Nationalities Papers, Third World Quarterly, Field Methods, Turkish Studies, Journal of European Integration, Journal of Developing Societies, Journal of Church and State, ve Uluslararası İlişkiler dergilerinde yayınlanmıştır. Black Sea Politics: Political Culture and Civil Society in an Unstable Region (2005, I.B. Tauris, A. Ayata ve I. Çelimli ile), Security and Cross-Border Cooperation in the EU, the Black Sea region and the Southern Caucasus (2013, IOS Press, H. Isaxanlı ile) ve Turkey in Eurasia: Endeavors and Encounters (2026, Routledge, M. Aydın ile) başlıklı derleme kitapları bulunmaktadır.

Global Academy

Global Akademi, yatay düzlemde ortak çalışmanın hâkim olduğu, kamuya yönelik kâr amacı gütmeyen gönüllü üretim ile proje-bazlı çalışmaların bir arada yürütüldüğü, her tür bilgi, fikir, yorum ve analizin serbestçe ve kapsamlı tartışılması yoluyla mükemmeliyetin hedeflendiği bir araştırma ve öğrenme merkezidir.

Çalışmalarında uluslararası düzeyde mükemmelliği hedefleyen Global Akademi, küresel gelişmeler ile ilgili olarak bağımsız, tarafsız, bilimsel bilgiye dayanan araştırmalar gerçekleştirmek, basit ve anlaşılır veri üretmek, ihtiyaç duyan kişi ve kurumlara danışmanlık ve çözüm ortaklığı sunmak, eğitim, yayın ve yayım faaliyetlerinde bulunmak ve küresel düzeyde insanlığın karşılaştığı sorunları anlama, anlatma ve çözüm bulma çabalarına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur.

   / TRGlobalAcademy
www.globacademy.org

© Global Academy. Aksi belirtilmedikçe, yayımlanan içeriklerde ifade edilen görüşler yalnızca yazar(lar)a aittir. Bu görüşler, Global Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Derneği'nin kurumsal kimliğini, Yönetim Kurulu'nu veya diğer katkı sağlayanları bağlamaz.